

Terroristattackerna i Madrid 11 mars 2004

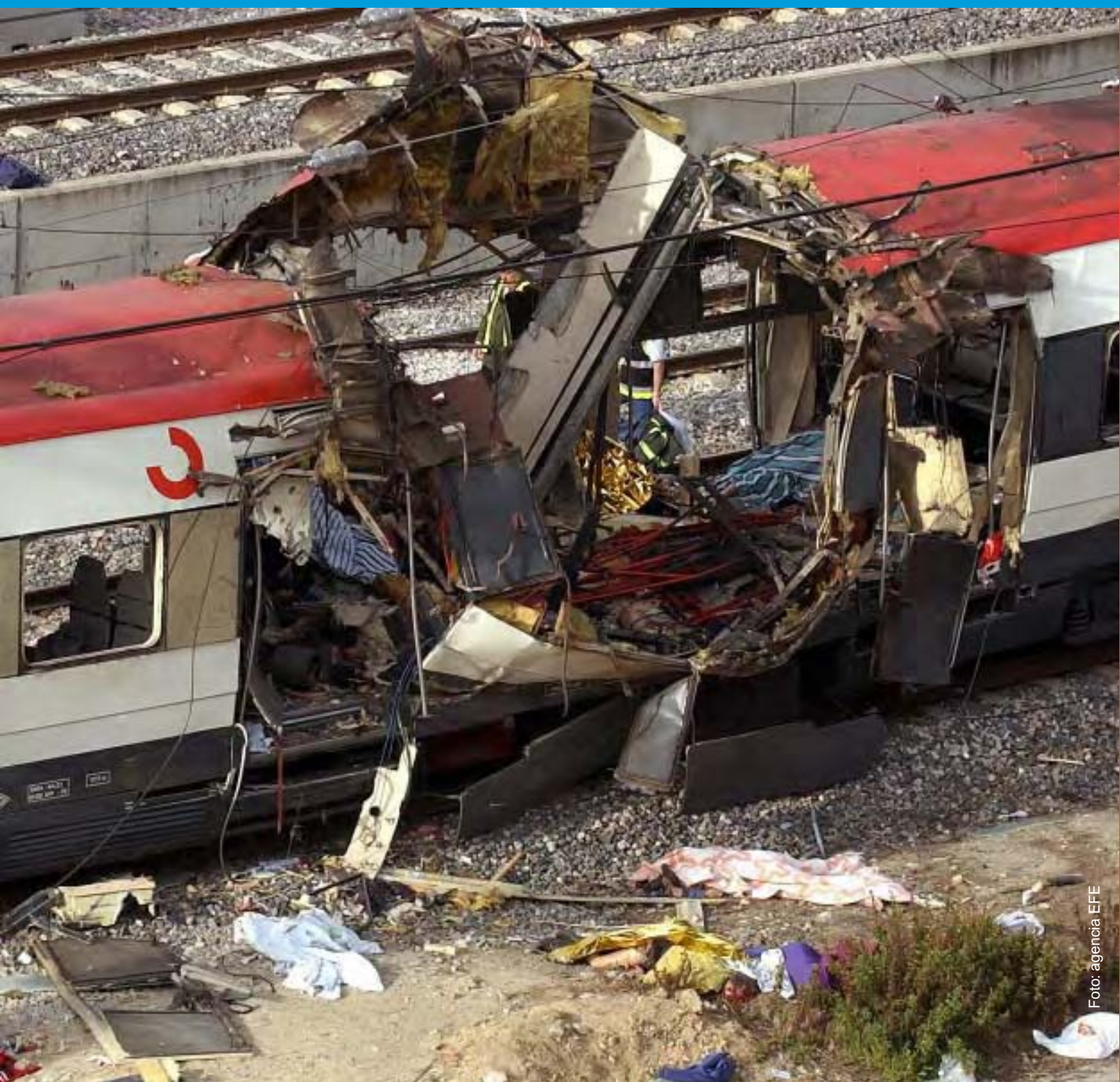


Foto: agencia EFE

2004 Räddningsverket, Karlstad
Avdelningen för stöd till räddningsinsatser
ISBN 91-7253-236-X

Beställningsnummer P22-447/04
2004 års utgåva

Rapporten ingår i ett paket tillsammans med en interaktiv CD-ROM

Terroristattackerna i Madrid 11 mars 2004

Författare:

Tore Eriksson, Räddningsverket
Marcos Domingues och Stefan Jidling, Stockholms brandförsvär

Räddningsverkets kontaktperson:
Tore Eriksson, RIB-enheten, Telefon 054-13 53 70

Innehållsförteckning

1. Summary	5
2. Sammanfattning	7
3. Observatörsuppdraget	9
Uppdraget.....	9
Observatörsgruppens sammansättning.....	9
Metod och tillvägagångssätt.....	9
Samarbete med de spanska myndigheterna	9
4. Bakgrundsfakta	10
Räddningstjänsten i provinsen Madrid.....	10
Madrid stads räddningstjänst	10
Räddningstjänstförbundet Comunidad Madrid.....	10
Sjukvårdsorganisationen	10
Sjukhus.....	10
Akutsjukvården	10
Kommunal medicinsk akutassistans och räddning, S.A.M.U.R.	11
Röda Korset.....	11
Polisen.....	11
Madrids spårbundna transportsystem.....	12
Tidigare terroristattentat.....	12
Irakkriget.....	13
5. Händelseförlopp	14
Tågtrafiken	14
Terroristerna vid Alcalá de Henares	14
Sprängladdningarna.....	14
Beräknade tryckskador.....	15
Centralstationen Atocha	16
Station Santa Eugenia	16
Station El Pozo.....	17
Téllez – utanför centralstationen Atocha	17
Generell taktik.....	18
Kort räddningstjänstskede.....	19
Tidsförlopp.....	20

6. Förloppet efter räddningstjänstskedet.....	22
Omkomna från elva nationer.....	22
Omhändertagande av döda.....	22
Uppsamlingsplats döda.....	23
Psykosocialt omhändertagande.....	23
Omhändertagande av skadade.....	23
Manifestationer.....	23
Politiskt efterspel.....	24
Attentatsförsöket mot snabbtåget.....	25
Terroristernas lägenhet.....	25
Terroristerna planerade flera attentat.....	26
Männen bakom attentatet.....	26
Den dödade polismannen.....	26
7. Slutsatser och erfarenheter.....	27
Protección Civil - Civilt skydd.....	27
Regional ledning.....	27
Räddningstjänsten.....	28
Sjukvårdsorganisationerna.....	28
Omhändertagande av döda och anhöriga.....	29
Psykosocial insatsmodell.....	30
Polisen.....	30
Järnvägen.....	31
SRV observatörsgrupp, slutsatser.....	31
Tidigare erfarenheter av attentat.....	31
Säkerhetshöjande arbete före attackerna.....	31
Regional ledning.....	32
Samverkan.....	32
Incident Command System.....	32
Radiokommunikationssystem.....	32
Farliga ämnen och så kallade ”Smutsiga bomber”.....	32
Imponerande arbete.....	32
Maskadesituationer.....	33
En jämförelse med Stockholmsregionen.....	33
8. Källor.....	34
9. Bilaga.....	35

1. Summary

Madrid, 11th March 2004 at 7.39 AM. Three bombs exploded in a commuter train which had just arrived at Atocha central station on platform two. A few seconds later at Santa Eugenia station an explosive device blew apart a train seat. Two bombs exploded at the train station El Pozo. A couple of minutes later four explosions blew up the train from Alcalá de Henares, some 500 meters outside Atocha central station. All of the explosive devices detonated within minutes of each other. Ten bombs exploded in four separate commuter trains, which were transporting thousands of passengers on their daily journey along the route from Alcalá de Henares to the capital.

The emergency services arrived and immediately started the emergency rescue work. SAMUR set up an emergency medical station inside the sports centre, Daoíz Velarde at Téllez street, and another emergency medical station at the railway station Santa Eugenia. RENFE stopped train traffic on the affected routes. The Madrid traffic control centre experienced trouble with the chaotic traffic and media talk about hundreds of victims. Madrid became the scene of the worst terrorist attack in the history of Spain. The Madrid hospitals activated their disaster plans. A request for blood donors was sent out and the citizens of Madrid responded en masse.

Those killed were brought to pavilion six at the exhibition centre IFEMA next to Madrid international airport. Doctors, psychologists and forensic personnel were standing by to take care of the families coming to identify their relatives. The number of fatalities reached 190. And there were 1,500 wounded.

There were only three days left to the national election and all the political parties immediately cancelled their campaigns. Thousands of people, all over Spain, demonstrated against the massacre. The King of Spain addressed the nation and spoke of cohesion, calm and dignity in the battle against terrorism. ETA is at first pointed out as being responsible for the massacre. But even as it becomes evident that Al Qaida is responsible for the massacre the Spanish government continues to accuse ETA.

On Saturday night 13th March, the day before the elections, there are nationwide demonstrations, and the government is accused of covering up information. On 14th March, a massive percentage of the electorate vote in the elections, while saddened by the tragedy. In contrast to all earlier prognoses, the sitting government led by President José Maria Aznar loses the election, and the Socialist Party led by José Luis Rodríguez Zapatero wins.

Spain's history of terrorism goes back many decades, and terrorism is integrated into civil protection plans. The success of the rescue and emergency work and follow-up work is a direct result of this.

The coordination of the emergency services could be improved; and an improved ICS (Incident Command System) should be developed and implemented.

A modern communications system, allowing communication between the various emergency services (the police, fire service, emergency medical services) and other agencies and between different levels of command & control within these organisations is a critical factor at major incidents of this magnitude.

The risk of hazardous materials involved in a terrorist attack should also be considered, as it places specific demands on the training, equipment and capability of the emergency services' responders.

2. Sammanfattning

Madrid, den 11 mars 2004, klockan 7.39 på morgonen. Tre bomber exploderar i ett pendeltåg som just ankommit till Atocha centralstation på perrong två. Ett par sekunder senare sliter en explosivladdning sönder ett tågsätt vid Santa Eugeniastationen. Två bomber exploderar i ett tåg på stationen El Pozo. Några minuter senare fläker fyra explosioner upp ett tågsätt från Alcalá de Henares cirka 500 meter före centralstationen Atocha. Samtliga sprängladdningar exploderar inom loppet av några minuter. Tio bombväskor har exploderat i totalt fyra pendeltåg, som transporterar tusentals arbetare och studenter som dagligen reser längs linjen från Alcalá de Henares till huvudstaden.

Räddningstjänsterna rycker genast ut till de fyra skadeplatserna och startar omedelbart räddningsarbetet. SAMUR upprättar en sjukvårdsplats i sporthallen Daoíz Velarde vid gatan Téllez, samt även en sjukvårdsplats vid Santa Eugeniastationen. RENFE stoppar tågtrafiken på de linjer som har blivit drabbade. Vid Madrids trafikledningscentral börjar man få allvarliga problem med den kaotiska trafiken och media talar om hundratals dödsoffer. Madrid är nu skådeplatsen för det största terroristattentatet i Spaniens historia. Madrids sjukhus aktiverar sina katastrofplaner, man går ut med begäran om bloddonatorer och samtidigt som Madrids invånare ställer upp mangrant.

De döda förs till paviljong sex vid mässområdet IFEMA som är beläget vid Madrids internationella flygplats. Där tar läkare, psykologer och rättsmedicinsk personal hand om de anhöriga som kommer för att identifiera offren. Antalet döda uppgår till 190 personer, 1 500 är skadade. Det är tre dagar till det nationella valet och alla politiska partier ställer omedelbart in sina valkampanjer. Tusentals människor demonstrerar mot massakern över hela Spanien. Spaniens kung talar till nationen och manar till sammanhållning, lugn och värdighet i kampen mot terrorismen. Man söker efter de skyldiga och de första blickarna riktas mot ETA. Från regeringshåll fortsätter man att anklaga ETA även när undersökningarna börjar peka på möjligheten att det är Al Quaida som är ansvarigt för attackerna.

På lördagskvällen den 13:e mars, dagen före valdagen, äger demonstrationer rum i de största städerna över hela Spanien där man kräver öppenhet och anklagar regeringen för att mörklägga information. Den 14:e mars sluter spanjorerna mangrant upp vid valurnorna märkta av tragedin den 11:e mars. Tvärtemot alla tidigare undersökningar och prognoser, förlorar den sittande regeringen med José Maria Aznar som president, och socialisterna som leds av José Luis Rodríguez Zapatero vinner valet.

I Spanien är man sedan många år van vid terroristattentat och man har även planerat för terroristattacker i sin civila skyddsplanering. Detta har starkt bidragit till de lyckade räddningsinsatserna och det efterföljande arbetet.

Koordineringen mellan de olika myndigheterna kan förbättras och ett bättre utvecklat gemensamt ICS (insatsledningssystem), bör tas fram och implementeras.

Ett modernt radiokommunikationssystem som tillåter samband mellan polis, räddningstjänst, sjukvård och andra myndigheter och mellan olika nivåer inom dessa organisationer är en kritisk faktor vid händelser av denna omfattning.

Risken att farliga ämnen finns involverat i en terrorattack måste beaktas. Den ställer särskilda krav på insatsstyrkornas utbildning, utrustning och totala förmåga.

3. Observatörsuppdraget

Ett av de svåraste bombattentaten i fredstid ägde rum i Madrid den 11 mars 2004. Räddningsverket beslöt omgående att sända en observatörsgrupp för att på plats följa och dokumentera denna terrorattack.

Uppdraget

”Observatörsgruppen skall studera och om möjligt dokumentera räddningstjänstens insatser med tanke på organisation, ledning och samordning av flera stora händelser som inträffar samtidigt. Observatörerna ska titta närmare på de problem som kommunikationer under jord innebär, liksom de åtgärder som vidtogs för att söka trygga allmänhetens och den egna personalens säkerhet efter detonationerna”.

Observatörsgruppens sammansättning

Tore Eriksson och Birger Markusson, SRV.

Marcos Dominguez och Stefan Jidling Stockholms brandförsvär.

Rikspolisstyrelsen skickade två egna observatörer, Åke Roge och Per Engström, som under delar av observatörsuppdraget samverkade med SRV-gruppen.

Metod och tillvägagångssätt

Observatörsinsatsen har skett genom besök på plats i Madrid i direkt anslutning till händelsen för att genomföra intervjuer och samla in dokumentation, bild- och filmmaterial. Vidare har ett återbesök för att komplettera materialet skett. Uppdraget att titta närmare på problem med kommunikationer under jord var inte tillämpligt. I samband med rapportskrivandet har också ett antal presentationer för myndigheter och organisationer i Sverige av de första intrycken från observatörerna genomförts. Vid dessa presentationer har frågeställningar från deltagarna beaktats för att kunna bearbetas och föras in i rapporten. Litteraturstudier har också bedrivits främst för att sätta in händelsen i ett sammanhang i förhållande till spansk politik och statskick.

Samarbete med de spanska myndigheterna

Redan kort efter händelserna stod det alltmer klart att intresset från omvärlden och inte minst andra länder inom EU var stort. Tillsammans med EU-kommissionen organiserade de spanska myndigheterna ett seminarium i slutet av juni 2004, med inbjudan till samtliga EU-länder där man redovisade händelseförlopp, arbetssätt och i övrigt viktiga erfarenheter från händelserna. Den officiella rapporten från EU-seminariet återfinns i sin helhet i slutet av detta dokument. De sammanfattande slutsatserna återfinns även integrerat i texterna i denna rapport.

Tidpunkter för viktiga delar av händelseförloppet varierar beroende på vilken myndighet som tillhandahållit fakta.

Myndigheterna i Madrid har på ett mycket tillmötesgående sätt tillhandahållit rapporter, bild- och filmmaterial från händelserna.

Rapporten har översatts till spanska för att de spanska myndigheterna ska kunna ta del av den.

Nätverket CTIF (CTIF- Internationella Teknikerkommittén för Brandsläckning och Förebyggande) och dess internationella kontaktnät har varit till mycket stor nytta under hela arbetet både vid förmedling av kontakter och med faktasökning.

4. Bakgrundsfakta

Spanien har en annan samhällsstruktur än Sverige, med lokala myndigheter i varje autonom (självstyrande) provins, med i många fall en högre grad av självständighet mellan myndigheterna än vad är fallet i Sverige. I Spanien har varje operativ myndighet som polis, räddningstjänst, akutsjukvård med flera ofta sina egna ledningscentraler som även tar emot inkommande larm direkt. I provinsen Madrid finns även en modern 112-central med faciliteter för gemensam regional ledning. Regional ledning är planerad och övad.

Räddningstjänsten i provinsen Madrid

Madrid stads räddningstjänst

Madrid är en stad med över 3 miljoner invånare på 608 km² och räddningstjänsten som är kommunal har 2 000 brandmän. Kommunen är indelad i fyra zoner med totalt 12 brandstationer.

Verksamheten är uppdelad i fyra områden/avdelningar:

- Operativ (brandsläckande)
- Förebyggande och civilt skydd
- Normgivning och studier av brand
- Brand och civilskyddsskola

Räddningstjänsten har ca 22 000 utryckningar per år.

Räddningstjänstförbundet Comunidad Madrid

Kranskommunerna och förstäder runt Madrid ingår i Comunidad Madrids räddningstjänstförbund och har 1 100 anställda. 112-centralen för regionen hör till Comunidad Madrid och ligger i förstaden Las Rozas.

Sjukvårdsorganisationen

Sjukhus

Sjukvårdssystemet för Madrid täcker över 5 miljoner invånare. Det är uppdelat i 11 sjukvårdsområden med 30 sjukhus och 12 000 vårdplatser. Det består vidare av 32 specialistcentra, 244 hälsocenter (läkarstationer) och 159 lokala mottagningar. Man har totalt 62 000 anställda och 46 miljoner besök per år. 900 sjuktransporter utförs per dag.

Akutsjukvården

SUMMA 112 - Servicio de Urgencia Médica de Madrid (Madrids medicinska akuttjänst)

SUMMA skapades år 2003 genom att integrera redan existerande organisationer.

Man har samverkansavtal med:

- S.A.M.U.R -Servicio de Asistencia Municipal de Urgencia y Rescate (Kommunal medicinsk akutassistans och räddning)
- Proteccion Civil (Civilt skydd – ”Civil Protection i andra europeiska länder”)
- Cruz Roja (Röda Korset)
- Defensa Civil (det kommunala civilförsvaret).

SUMMA koordinerar akut- och olyckssjukvård i Madrids sjukvårdsområde.

Resurser:

23 UME (mobila sjukvårdsenheter), 8 snabbinsatsfordon, 2 helikoptrar, 3 fordon för koordinering, 20 sjukvårdsenheter, 1 supportfordon för transport av kirurgisk utrustning eller organtransplantation, 39 UVI (konventionella ambulanser). 239 läkare, 150 sjukskötare, 351 técnicos en emergencias (räddningstekniker). 85 teleoperatörer och 23 kommunikationstekniker.

Disponibla resurser den 11 mars:

70 000 personer 291 ambulanser, 2 sjukvårdshelikoptrar, 21 sjukhus och centros de Atención Primaria (primärsjukvårdscenter).

Kommunal medicinsk akutassistans och räddning, S.A.M.U.R.

S.A.M.U.R -Servicio de Asistencia Municipal de Urgencia y Rescate (Kommunal medicinsk akutassistans och räddning) är organiserad för omhändertagande av akut sjuka eller skadade på olycksplats. Organiserad 1991 för prehospitalkvård och arbete parallellt med de traditionella sjukhusbaserade ambulanserna. Från 1997 integrerad med El Cuerpo de Voluntarios de Protección Civil Villa de Madrid (Madrids frivilligorganisation för Civilt skydd). Frivilligorganisationen består totalt av c:a 1 000 personer.

Insatt personal den 11 mars:

215 professionella, 49 läkare, 38 DUES (sjukskötare), 128 OTS (chaufförer utan djupare medicinsk kompetens), 173 frivilliga samt 157 personer för logistikstöd.

Röda Korset

(Cruz Roja) är en frivilligorganisation som finns etablerad över hela Spanien. Den etablerades redan 1863 och arbetar inom många områden från socialt omhändertagande och stöd till äldre, till ambulanstjänst samt räddning och akut omhändertagande vid stora olyckor eller katastrofer. Under händelserna den 11 mars öppnade man sitt telecenter för att avlasta 112-centralen med framförallt information till de drabbades anhöriga men även till andra medborgare som ville hjälpa till i arbetet. Röda korsets telecenter hade under perioder upp till 50 samtidiga telefonsamtal. Man utförde SMS-service under den period som mobiltelefonnätet inte fungerade för vanliga samtal på grund av överbelastning. Man utförde dessutom internationella sökningar vid arbetet med att fastställa identiteter på saknade personer samt gav stöd och hjälp till 3 000 hjälpsökande personer.

Polisen

När ett attentat i Spanien är terroristrelaterat är det en statlig angelägenhet. Den övergripande ledningen sköts av den statliga polisen (Policia Nacional). Den statliga polisen har egna centrala bombgrupper i organisationen UCODEX (Unidad Central Operativa de Desactivación de Explosivo). Insatserna leds av ett särskilt utbildat polisbefäl inom Guardia Civil med titeln TEDAX. Den statliga polisen svarar för terroristbekämpning och har egna antiterroriststyrkor. Den statliga polisen har ansvar för kemikalieolyckor vad gäller miljökonsekvenserna.

Det finns även en kommunal polisorganisation, Madrids kommunala polis (Policía Municipal de Madrid). Den kommunala polisen ansvarar för det lokala polisarbetet bland annat för trafikövervakning och kontroll, bevakning, patrullering och annat säkerhetsarbete. Rikspolisstyrelsen skickade två egna observatörer som under delar av observatörsuppdraget samverkade med SRV-gruppen.

Vid två olika bombdåd 1986 dödas sjutton polisofficerare i Guardia Civil och fyra andra personer skadas. 1987 utfördes det dödligaste attentatet då tjugo personer dödades vid en sprängning i en supermarket i Barcelona. Mellan 1988 – 1996 utfördes årligen ett eller ett par attentat, oftast riktat mot myndighetspersoner t.ex. polischefer vid Guardia Civil eller politiker. Bombdåd utfördes även på allmänna platser som varuhus och järnvägar. Vid många av attentaten skadades eller dödades även civila personer.

Statens metoder mot ETA har under olika perioder varit hårda, som exempel kan nämnas GAL, de statliga mordpatruller som under åttiotalet tros ha mördat minst tjugoåttio misstänkta terrorister. Totalt har fler än 800 människor dödats.

I slutet av februari 2004 stoppade polisen en skåpbil tillhörig ETA, på väg mot Madrid lastad med sprängämnen.

Irakkriget

Spanien var ett av de länder i Europa som ställde sig bakom USA och Englands anfall mot Saddam Husseins Irak i april 2003. Man deltog även aktivt i striderna med egna soldater, något som stora grupper spanska medborgare starkt ogillade. Det hade före den 11 mars 2004 förekommit hot mot samtliga länder som deltog på USA-alliansens sida i Irakkriget från påstådda muslimska militanta grupper.

5. Händelseförlopp

Tågtrafiken

Vid tidpunkten för explosionerna var 20 tåg i rörelse i Corredor de Henares. Samtliga drabbade tåg ingick i pendeltågtrafiken. Tågsättet vid Téllez hade totalt 1 000 passagerare, medan tåget vid El Pozo hade 1 100 personer ombord. Andra källor talar om 1 800 passagerare. Uppgifterna varierar angående antalet passagerare i de andra tågsätten. En ordinär vagn kan ta cirka 250 passagerare stående och sittande.



De drabbade pendeltågen trafikerade linjen Corredor de Henares. Illustration: elmundo.es (Illustrationen ingår i en interaktiv animation)

Terroristerna vid Alcalá de Henares

Ett vittne såg tre unga män intill stationen Alcalá de Henares vid den skåpbil som senare påträffades av myndigheterna och som vid närmare undersökning visade sig innehålla såväl detonatorer som ett videoband med islamistiska budskap. Vittnet berättade att han kom till stationen vid sjutiden på morgonen och att han blev förvånad över att se tre män vid skåpbilen med huvudena täckta av huvor trots att det inte var kallt den här morgonen. En av männen begav sig mot tågen med en ryggsäck och en väska, medan de andra två dröjde kvar vid skåpbilen.

Sprängladdningarna

Sprängladdningarna lastades på de fyra tågen vid stationen Alcalá de Henares öster om Madrid. Sprängladdningarna var apterade i ryggsäckar och väskor av typen sportbag. Fyra sprängladdningar exploderade inte. En av dessa togs om hand av polis och fördes till en polisstation utan att man uppmärksammat att väskan innehöll en bomb.

De andra tre sprängdes av polisens bombexperter från TEDAX under kontrollerade former vid skadeplatserna. Den väska som polisen omhändertog innehöll 10,2 kilo Goma 2 sprängmedel, en detonator kopplad till alarmfunktionen på en mobiltelefon samt en mängd metallföremål, som spikar etc. avsedda att bringa så mycket skada som möjligt på passagerare i närheten.

Väskbomben som inte exploderade

Polisen hittade en sportbag med sprängmedel bland tillhörigheterna till offren för attentatet mot stationen El Pozo i stadsdelen Vallecas i Madrid. Senare desamnerades bomben av Tedax.



Väskbombernas konstruktion. Illustration: *elmundo.es*

Mobiltelefonen ringde oväntat efter det att väskan placerats tillsammans med annat omhändertaget bagage inne på polisstationen, vilket ledde till upptäckten av innehållet.

Beräknade tryckskador

För att få en uppfattning om kraften i bomberna bad vi FOI att beräkna skadeverkan på människor och fönster för 10 kg trotyl eller motsvarande inne i en tågagn.

Gräns för att enstaka får hörselskador -	ca 15 meter
50% får hörselskador -	ca 7 meter
Gräns för lungskador -	ca 6 meter
1% döda av direkt övertryck -	ca 4 meter



Omfattande tryck- och splitterskador vid El Pozo. Bild: Räddningstjänsten Madrid.

Radien för omfattande fönsterskador, på byggnader runt omkring, blir ca 100 meter. För enstaka fönsterskador blir radien ca 300 meter (man har då räknat med en viss dämpning av trycket eftersom explosionen sker inne i vagnen - detta är ett mycket grovt medelvärde).

Utöver tryckskador uppkommer skador på människor också av splitter/vagnsdelar, t.ex. plåtsjok, fönster m.m. som slits loss i explosionens närhet. Detta medför skaderadier på flera tiotals meter och kanske längre, Man tänker sig då en höljeslös laddning. Har laddningen ett stålhölje blir det ännu värre splitterskador. Dessutom kan skador uppkomma av värmestrålning (vilket dock bedöms mindre betydelsefullt än tryckverkan)

Centralstationen Atocha

Sprängladdningarna exploderar när tåget kommit in till perrongen och när tågets dörrar öppnats. Detta innebär att tryckökningen från explosionen delvis avlastas genom de öppna dörrarna, vilket kraftigt påverkade skadebilden.



Tåg C-1/21431 hade sprängladdningarna apterade i vagnarna 3, 4 och 6. Illustration: Stefan Jönsson

29 personer avled på stället men det fanns totalt 115 skadade på platsen; 15 kritiskt skadade, 30 svårt skadade och 70 lätt skadade.

Vid Atocha hade slutligen räddningstjänsten 26 fordon med 101 brandpersonal.

SAMUR satte in 156 personal och 36 fordon.

Man satte upp en ”avancerad sjukvårdsplats” med sjukvårdstält invid skadeplatsen.

Fördelning av de kritiskt skadade mellan sjukhusen genomfördes väl. De lätt skadade skickades till sjukhuset H. Gregorio Marañón och 12 Octubre sjukhuset. Tiden som åtgick för livräddning och till dess att alla omhändertagits samt var avtransporterade var 1 timme och 45 minuter.

RENFEs informationscenter var beläget i centralstationen Atocha. Utrymning av detta beordrades i ett tidigt skede efter sprängningen av tåget vid samma station på grund av att den statliga polisen bedömde att risken för ytterligare attacker var stor. Vid detta tillfälle var totalt 122 tåg igång, vilka fick stanna vid närmaste station. Två tåg fick dock fortsätta fram till Atocha, sannolikt på grund av sin närhet till centralstationen.

Station Santa Eugenia

Endast en sprängladdning exploderar när tåget står inne på stationsområdet och har dörrarna stängda. Även stationsbyggnaden skadas. Det är relativt få döda och skadade på denna skadeplats.



Tåg C-7/21713 hade en sprängladdning i vagn 4. Sprängladdningen exploderade när tåget befann sig vid stationen Santa Eugenia. Illustration: Stefan Jönsson

17 döda och 52 skadade; 4 kritiskt skadade, 16 svårt skadade och 32 lätt skadade.

Vid Santa Eugenia satte räddningstjänsten in 7 fordon med totalt 27 brandpersonal.

SAMUR satte in 10 fordon och 30 personal.

Man anser att man uppnår en bra proportionalitet mellan mängden skadade och insatt personal. Det är relativt få kritiskt skadade i förhållande till antalet avancerade sjukvårdspersonal och stabilisering av skadade genomförs på ett korrekt sätt. Samarbetet mellan sjukvård, räddningstjänst fungerar bra. Under räddningsarbetet passerar ett tåg på angränsande spår i hög fart. Ingen skadas men uppenbarligen har tågstopp, stopp av all tågtrafik, inte skett. Man upprättar en ”avancerad sjukvårdsplats” med sjukvårdstält.

Fördelningen av skadade till olika sjukhus fungerade bra från denna skadeplats. Majoriteten av lätt skadade skickades till Hospital Central de la Defensa.

Tiden som åtgick för livräddning och till dess att alla omhändertagits samt var avtransporterade var 1 timme och 15 minuter.

Station El Pozo

Tåget har två våningar, de två bombväskorna exploderar vid stationen.

Tågets konstruktion medför att skadorna blir extra våldsamma. Få överlever inne i de vagnar där sprängladdningarna apaterats. Man talar om en verklig massaker på passagerarna.



Tåg C-1/21431(5) hade sprängladdningar placerade i vagnarna 4 och 5. Tåget var av tvåvåningstyp. Illustration: Stefan Jönsson

67 döda och 56 skadade; 6 kritiskt skadade, 20 svårt skadade och 30 lätt skadade. Totalt 22 fordon med 79 brandpersonal var insatta från den kommunala räddningstjänsten. SAMUR satte in 77 personal och 22 fordon. Man hittade två oexploderade sprängladdningar vid El Pozo och även ett misstänkt föremål, vilket medförde att samtlig personal vid tre tillfällen måste avbryta räddningsarbetet och evakuera skadeplatsen medan objekten tas omhand av polisens bombgrupper TEDAX.

Det fanns en mur mellan gatan och spårområdet som fördröjde och försvårade såväl koordineringen som själva räddningsarbetet. Det upprättades ingen ”avancerad sjukvårdsplats” vid El Pozo. Vid denna skadeplats saknas även andra resurser för räddningsarbetet. Man tvingades därför i vissa fall till att improvisera med material som råkade finnas på platsen, t ex bårar, och man fick transportera kritiskt skadade i fordon med endast basal livsuppehållande utrustning. Fördelningen av skadade mellan sjukhus från skadeplatsen fungerade bra.

Tid för livräddning och omhändertagande av skadade och till dess avtransport till sjukhus skett av samtliga skadade var 1 timme och 10 minuter.

Télez – utanför centralstationen Atocha

Tåget är några minuter försenat i förhållande till tidtabellen. Sprängladdningarna exploderar när tågsättet kommit in på spårområdet cirka 500 meter före Atochastationen. Tågets dörrar är stängda och effekten blir därför extra brutal.



Tåg C-1/17305CA hade en sprängladdning placerad i vardera vagn 1 och 6, medan det fanns två sprängladdningar i vagn 5. Illustration: Stefan Jönsson

Från början uppfattar man inte på ledningsnivå att det rör sig om två skadeplatser vid centralstationen, utan alla resurser sätts in mot det sprängda tåget inne i centralstationens byggnad. Många frivilliga påbörjar därför räddningsarbetet på egen hand.



Skadeplats Téllez. Bild: agencia EFE

Detta är den mest blodiga skadeplatsen. Många ligger döda och söndertrasade utanför tåget. 65 döda och 165 skadade; 25 kritiskt skadade, 30 svårt skadade och 110 lätt skadade. Räddningstjänsten sätter in 30 fordon och 112 brandpersonal. SAMUR sätter in 26 fordon och 126 personal. Vid denna skadeplats finns den stora mängden skadade inne i tåget. Man har från början mycket små räddningsresurser på plats med tanke på det stora antalet kritiskt skadade. Evakuering av skadade blev därför något fördröjd. Vid gatan Téllez upprättas senare en "avancerad sjukvårdsplats" i den närbelägna sporthallen Daoíz Velarde. Många frivilliga läkare, sjuksköterskor och sjukvårdare arbetade här. Varje skadad hade någon som såg till och skötte om sig. Majoriteten av de skadade kunde senare transporteras med goda livsuppehållande resurser under transporten. Fördelningen av skadade till sjukhus från denna skadeplats blev inte optimal. Olyckligtvis skickade man de skadade huvudsakligen till sjukhuset H. Gregorio Marañón vilket medförde en ojämn belastning på sjukvården.

Tid för livräddning och omhändertagande och till dess avtransport till sjukhus skett var 2 timmar och 25 minuter.

Generell taktik

Taktiken initialt blev att rädda skadade, att lämna kvar konstaterat döda, söka av och säkra området med avseende på sprängladdningar och därefter ta hand om döda kroppar. Det som drog ut på tiden var att säkra platserna för eventuella odetonerade bomber.

Den statliga polisens system för skadeplatsarbetet: Inom 200 meter från centrum av attentatsplatsen får endast de särskilda TEDAX grupperna arbeta. Man har en andra avspärrning på 250 meters avstånd från attentatsplatsen. Mellan dessa får endast Insatschefen (Jefe Dispositivo) uppehålla sig. Man tar aldrig in fordon, man märker upp utfarten till skadeområdet. Man använder megafoner för tydliga instruktioner både till personal och allmänhet. Vid 11 marshändelserna evakuerade man ett stort antal byggnader. Vissa ville inte lämna byggnaderna frivilligt, vilket innebar att man tvingades ta till tvångsåtgärder.

Kort räddningstjänstskede

Eftersom attacken skedde i anslutning till räddningstjänstens tid för skiftbyte, hade man tillgång till 269 + 269 personal denna morgon. Man begärde därför aldrig någon förstärkning från angränsande räddningstjänster i samband med olyckan, eftersom man inte upplevde någon resursbrist, trots att Comunidad Madrids räddningstjänstförbund erbjöd sitt bistånd.

Insatsernas längd varierade från en timma och tio minuter till som mest två och en halv timme för omhändertagandet av skadade på de olika skadeplatserna. Arbetet med att ta hand om skadade och döda på skadeplatserna sköttes av Madrid stads räddningstjänst, av den operativa akutsjukvårdsorganisationen SAMUR samt av frivilligorganisationer som Röda korset.



Omhändertagande av skadade vid Santa Eugenia. Bild: Räddningstjänsten Madrid

Den akuta räddningsinsatsen var relativt kort. Detta berodde på att endast få levande människor satt fastklämda och att det inte heller utbröt någon brand i de sönderbombade pendeltågen. Därmed blev själva livräddningsfasen kort. Ytterligare en orsak till den korta räddningstjänstinsatsen var att händelsen inträffade strax före klockan åtta på morgonen. Klockan 08.30 går det nya brandmannaskiftet på, vilket innebar att räddningstjänsten kunde arbeta med dubbla grupper. Man avlöste inte varandra och därför upplevdes aldrig någon personalbrist. Arbetet med att ta hand om döda och söndertrasade kroppar och kroppsdelar blev däremot mycket tidsödande. Vid El Pozo var arbetet särskilt svårt och utdraget i tid med anledning av tågsättets speciella tvåvåningskonstruktion. Det var dessutom ett mycket pressande arbete, dels på grund av det stora antalet döda, men framförallt på grund av att arbetet drog ut på tiden med anledning av den minutösa logistik som man var tvingad att använda för att säkerställa fakta för identifieringen av de omkomna. Många av räddningspersonalen har berättat om sin frustration över den fasen av arbetet framförallt för att det inte fanns några människoliv kvar att rädda. Arbetet med losstagning av döda och att samla in kroppsdelar pågick ända in på kvällen. Räddningsarbetet var avslutat på samtliga skadeplatser vid 19.15.

Tio bomber exploderade under själva attentatet och tre bomber hittades odetonerade av insatspersonalen och togs om hand av polisens bombgrupper. Rövning av spårområdet

startade därefter upp i ett tidigt skede för att snarast möjligt få igång pendeltågstrafiken. RENFE upprättade ett tillfälligt krisinformationscenter på ett närliggande hotell. Detta tillfälliga center användes fram till kl. 13.00 samma dag, när RENFE tilläts återvända till sin ordinarie informationscentral i centralstationen.

Redan strax efter klockan 8 på morgonen kollapsar mobiltelfonnätet, sannolikt på grund av överbelastning. Allteftersom händelserna blir kända försöker många medborgare nå sina anhöriga för att försäkra sig om att de inte är bland de drabbade utan är oskadda. Många frivilligorganisationer men även lediga professionella sjukvårdare och läkare förlitar sig ofta normalt på mobiltelefonen som kommunikationsverktyg. Detta förvärrar sannolikt situationen ytterligare, eftersom det fram till efter klockan tolv är i princip omöjligt att kommunicera via mobiltelefon. Från såväl 112-centralen som från Röda korsets central använder man sig av SMS-meddelanden för meddelanden till viktig personal. På grund av risken för att oexploderade sprängladdningar skall utlösas av mobiltelefoner sätter polisen in störutrustning för mobiltelefontrafiken vid skadeplatserna. Omfattningen av denna åtgärd, effekt och räckvidd för störutrustningen är inte känd av observatörerna. Någon ytterligare fakta har inte kunnat uppbringas.

Tidsförlopp

OBS! tiderna nedan är sammanställda från olika källor. Tiderna varierar med några minuter beroende på källa och kan i vissa fall vara motstridiga. De exakta tidpunkterna har dock mindre betydelse för slutsatserna i rapporten.

Torsdag 11 mars

- 07.00 Vittne ser män med huvor vid Alcalá de Henares pendeltågstation.
- 07.00 Tåg C-1/21431 lämnade Alcalá de Henares med destination Alcobendas.
- 07.05 Tåg C-1/17305CA lämnade Alcalá de Henares med destination Chamartin.
- 07.10 Tåg C-1/21431(5) lämnade Alcalá de Henares med destination Alcobendas.
- 07.17 Tåg C-7/21713 lämnade Alcalá de Henares med destination Principe Pio.
- 07.37 Larm om attentatet inkommer till sjukvårdsorganisationen
- 07.39 Explosioner i Atochastationen (Tåg C-1/21431)
- 07.43 Explosion vid Santa Eugeniastationen (Tåg C-7/21713)
- 07.47 Explosioner vid El Pozostationen (Tåg C-1/21431(5))
- 07.49 Explosioner vid Téllez (Tåg C-1/17305CA)
- 07.50 Det första larmet kommer in från Santa Eugenia till kommunala räddningstjänstens ledningscentral. Detta larm rings in av en ur personalen som befinner sig på Santa Eugeniastationen och är på väg till brandstationen för att börja sitt arbete. När räddningstjänsten är under utryckning till skadeplatsen passerar utryckningsfordonen centralstationen Atocha, varifrån det stiger upp rökmoln. Man inser att det rör sig om terrorattentat och larmar flera styrkor.
- 08.05 De första skadade anländer till sjukhus.
- 08.30 Skiftbyte på räddningstjänsten, vilket gör att dubbla skift arbetar samtidigt.
- 08.57 Alla skadade omhändertagna och avtransporterade från ElPozo (1 tim 10 min)
- 08.58 Alla skadade omhändertagna och avtransporterade från Eugenia (1 tim och 15 min)
- 09.00 Regional ledning vid 112-centralen är upprättad.



112-centralen i Las Rozas.
Bild: Comunidad Madrid

09.10 Vädjan om blodgivare sänds via media. 6 blodgivarbussar skickas ut och 30 sjukvårdsmottagningsstationer bemannas.
09.20 Regional ledningsfunktion i full drift
09.24 Alla skadade omhändertagna och avtransporterade från Atocha (1 tim och 45 min)
09.30 112-centralen organiserar centralt telefonnummer för info om skadade och döda.
10.00 Regional ledningsfunktion nivå 2 igång och strax därefter nivå 3 med samtliga stödfunktioner aktiverade
10.00 Polisen påträffar skåpbilen vid Alcalá de Henares pendeltågstation.
10.00 Mer än 800 skadade är omhändertagna vid sjukhusen.
10.14 Alla skadade omhändertagna och avtransporterade från Téllez (2 tim 25 min)
11.00 Beslut om att använda mässområdet IFEMA för omhändertagande av döda
13.00 RENFE tillåts återvända till sin ordinarie informationscentral i centralstationen.
14.00 Den första officiella beräkningen: 175 döda och 898 skadade.
15.20 Räddningsarbetet avslutas vid Santa Eugenia
17.00 Man påbörjade röjningsarbetet av de fyra skadeplatserna.
18.00 Viss trafik i järnvägssystemet igång.
18.30 Räddningsarbetet avslutas vid El Pozo
18.45 Räddningsarbetet avslutas vid Téllez
19.15 Räddningsarbetet avslutas vid Atocha
22.30 Tågvraket vid Santa Eugenia fraktas bort.

Fredag 12 mars

04.30 Tågvraket vid El Pozo fraktas bort. Centralstationen Atocha börjar komma i drift.
20.00 Atochastationen är i gång helt och hållet.
Tågtrafiken är till stora delar igång under fredagskvällen.
Stora manifestationer mot terrorism genomförs och hela Madrid fylls med folk.

Söndag 14 mars

Valdag. Regimskifte

Måndag 15 mars

All tågtrafik i Madrid rapporteras vara i normal drift.

Torsdag 18 mars

Alla offer är identifierade

Lördag 3 april

En sprängladdning upptäcks vid spåret som leder mellan Madrid och Sevilla.

Söndag 4 april

Misstänkta för dådet lokaliseras till en lägenhet i förorten Leganés. Lägenheten sprängs.

I slutet av juni (tre månader efter händelserna) har 9 108 besökande sökt psykologiskt stöd och rådgivning. Totalt 2 715 fall har ordinerats behandling.

6. Förloppet efter räddningstjänstskedet

Omkomna från elva nationer

Flera av de omkomna visade sig vara illegala invandrare vilket försvårade processen att meddela anhöriga och att få någon som kunde identifiera den döde och sedan ta hand om kvarlevorna. Bland de omkomna fanns personer från Nordafrika, Latinamerika och Östeuropa. För att eventuella anhöriga skulle våga träda fram utfärdade de spanska myndigheterna en särskild amnesti som innebar att de kunde ge sig tillkänna och hjälpa till med identifieringen av omkomna utan att riskera att bli straffade för den illegala vistelsen i Spanien eller att bli utvisade ur landet. Samtliga dessa anhöriga har senare fått formellt spanskt medborgarskap och därmed rätt till samma stöd som andra medborgare. På den nationella nivån har arbetet utförts i samarbete med framförallt justitiedepartementet, inrikesdepartementet och arbetsmarknadsmyndigheterna. Några av de omkomna utlänningarna cirka femtio stycken, hade inga släktingar varför man med hjälp av ambassader i andra länder sökt efter släktingar till dessa. Syftet har varit att meddela dödsfallet men även att informera om deras ekonomiska rättigheter.

Omhändertagande av döda

Såväl kroppar som kroppsdelar fotograferades på den plats där de påträffats. På flera ställen hade många kroppar och kroppsdelar på grund av explosionerna ansamlats på en plats, eller i en del av ett utrymme i tågsätten. Detta försvårade identifieringsarbetet. Man numrerade foton och upprättade ett register över såväl plats som foto. Man registrerade även tillhörigheter som glasögon, körkort, väskor och andra tillhörigheter. Även dessa fotograferades på platsen och registrerades. Därefter vidtog sedvanlig identitetskontroll med hjälp av födelsemärken och andra särskilda kännetecken. Kroppens status och miljön runt kroppen eller kroppsdelan registrerades.



Registrering av döda på skadeplatserna skedde bl.a. med hjälp av fingeravtryck. Bild: agencia EFE

Organisationen av arbetet på olycksplatserna eller vid uppsamlingsplatser för döda var i egentlig mening inte förplanerad i skriftliga, övade planer. Emellertid hade kontakt förekommit med engelska myndigheter för studie av arbetet med identifiering av omkomna efter sprängningen av Boeing 747 planet över Lockerbie och man hade tillgång till den engelska rapporten från detta arbete. Ambitionen var att arbetet skulle genomföras på ett minutöst sätt, men snabbt och med stor omtanke om de anhörigas personliga integritet och välbefinnande.

Uppsamlingsplats döda

Madrids mässområde blev uppsamlingsplats för döda. Där hade man arrangerat mottagandet av anhöriga och här skedde identifiering och visning av de omkomna för anhöriga. Detta var ett mycket psykiskt påfrestande arbete för Madrids sjukvård och de sociala myndigheterna. Åtskilliga debriefingteam, och en stor mängd personal från psykiatri och kyrkan hade kallats samman för att hjälpa de anhöriga i deras sorg och oro.

I Spanien är ordningen den att en domare måste fastställa dödsfallet och detta måste genomföras på olycksplatsen. Först när detta var gjort kunde de döda transporteras till uppsamlingsplatsen i mässhallarna. Mässhallen delades upp i fyra uppsamlingsplatser för döda eftersom det rörde sig om fyra skadeplatser. Det som först skedde i mässhallen var att man medicinskt fastställde dödsorsaken. Sedan tog identifieringen vid. De som förblev oidentifierade fördes till förutbestämd plats. På ytterligare en plats förvarades kroppsdelar för att sedan tas om hand. När offret var identifierat fick släktingarna information och man fick se bevisen. Därpå gjordes de omkomna i ordning för att kunna visas upp för de anhöriga. Endast en kropp åt gången fick visas upp för de anhöriga. Man utfärdade därefter ett slutgiltigt dödsintyg. Hela proceduren genomfördes på ett värdigt och ömsint sätt under närvaro av präst och vårdpersonal. Efter 36 timmar hade man identifierat 155 offer och den 18 mars var arbetet slutfört.

Psykosocialt omhändertagande

I hall 6 och 8 arbetade psykologer med stöd till offrens anhöriga. Man hade som mål att accelerera den spontana återhämtningen och förhindra oacceptabla följdreaktioner. Genom att underlätta för anhöriga att få utlopp för sina spontana känslor och reaktioner när stödpersonal fanns till hands och inte senare, exempelvis vid återkomsten till hemmet, drabbas färre av tillbakahållna reaktioner.

Psykologiska aspekter: Man hade i slutet av juni (tre månader efter händelserna) haft 9 108 besökande för stöd och rådgivning. Totalt 2 715 fall hade ordinerats behandling. I Alcalá de Henaresområdet fanns den största andelen av befolkningen som fortfarande behandlades. En stor del av de skadade och döda kom från den delen av Madrid.

Omhändertagande av skadade

En stor mängd skadade har drabbats av hörselskador som kan vara bestående. Andra har förlorat kroppsdelar eller drabbats av svåra psykiska störningar. För att tillförsäkra dessa grupper ett långsiktigt ekonomiskt stöd, har man på departementsnivå arbetat fram ett särskilt försäkringsarrangemang.

Manifestationer

Under helgen efter attackerna genomfördes en rad demonstrationer mot terrorism över hela Spanien. Miljoner människor manifesterade sin avsky för dåden och sin solidaritet med de omkomna och deras anhöriga. I Madrid kunde vi se att den information om skåpbilen i

Alcalá de Henares som omvärlden redan haft en tid, började tränga igenom till de spanska medborgarna. På lördagskvällen den 13:e mars, dagen före valdagen, äger demonstrationer rum i de största städerna över hela Spanien där man kräver öppenhet och anklagar regeringen för att mörklägga information.

Politiskt efterspel

Redan tidigt på morgonen den 11 mars förklarade Spaniens regering att de ansvariga för bombdåden måste vara ETA. Man upprepade detta i sändning efter sändning i såväl radio som TV. Händelserna inträffade före klockan 08.00 den 11 mars. Redan före klockan 10.00 samma dag hade polisen påträffat skåpbilen vid Alcalá de Henares pendeltågstation. Det anses numera fastställt att fakta om skåpbilens innehåll, detonatorer och videoband med islamistiskt innehåll hade tillställts Spaniens regering kort efter påträffandet. Regeringen framhärdade länge trots dessa fakta sin åsikt att ETA var ansvariga för terrorattackerna. Detta fortgick även under fredagen, det vill säga dagen efter attackerna. Vi kunde själva på ort och ställe i Madrid gå på gång se och höra dessa deklamationer från Spaniens premiärminister och inrikesminister. Vid telefonkontakter med kollegor i Sverige, fick vi klart för oss att media i den övriga världen redan hade redovisat upptäckten av skåpbilen och dess innehåll, och dragit slutsatsen att terrorattackerna sannolikt hade kopplingar till islamistiska extremister och kanske till Al Quaida. Om detta fanns så vitt vi kunde uppfatta ingen information i Spanien.

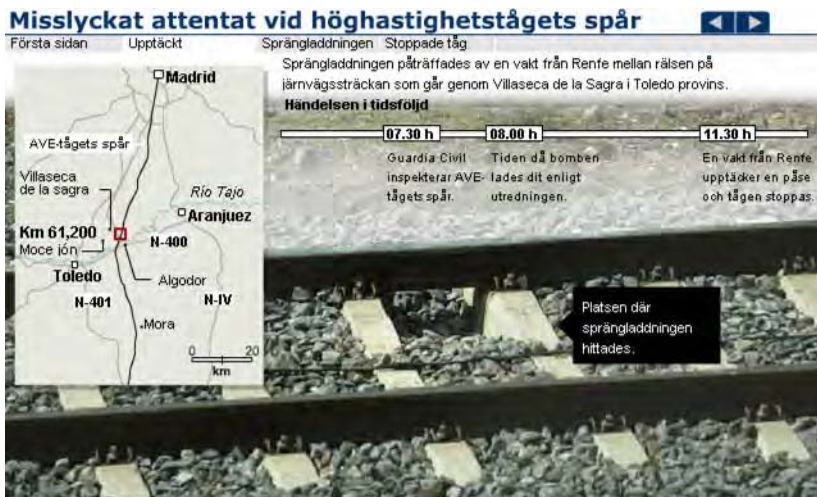


På Plaza del Sol i centrala Madrid kunde vi se och fotografera denna nidsbild av den spanska regeringschefen på söndagsmorgonen den 14 mars, samma dag som det nationella valet avhölls. "Vad skrattar du åt din kretin?" Bild: Tore Eriksson

Slutsatsen måste bli att regeringen försökte fördröja offentliggörandet av misstankarna mot Al Quaida. Skälet skulle kunna ha varit att regeringen befarade att folket i Spanien skulle kunna ge den skulden för att Al Quaida slagit till mot Spanien som en vedergällning för landets deltagande i Irakkriget. En stor del av befolkningen var starka motståndare till detta sedan tidigare. Det framgår tydligt att valdeltagandet ökade med flera miljoner röstande jämfört med sena prognoser före valet. Framförallt kan noteras att utgången av valet gick rakt emot de undersökningar som genomförts kort tid före valet, vilka samtliga förutsådde ett resultat som skulle ha gett ett fortsatt förtroende för Aznar och den sittande högerregeringen. Socialisterna vann valet, och de infriade sina vallöften att dra hem trupperna från Irak. Sammanfattningsvis kan sägas att om dessa slutsatser är riktiga, så uppnådde terroristerna sina mål.

Attentatsförsöket mot snabbtåget

Den 3:e april upptäcktes en apterad 12 kilos sprängladdning vid spåret som leder mellan Madrid och Sevilla. Laddningen upptäcktes av en järnvägsarbetare och kunde oskadliggöras utan att orsaka någon skada. Emellertid åsamkades tågtrafiken ett stort antal förseningar eftersom många spår måste undersökas. Man använde även tungt beväpnad militär för bevakning av järnvägsnätet.



Källa: RENFE, nyhetsbyråer och eget material. Bild: EL MUNDO/elmundo.es | e-post
Sprängladdning upptäcktes på höghastighetstågets spår (Illustrationen ingår i en interaktiv animation).
Illustration: elmundo.es

Terroristernas lägenhet

Polisen lyckades veckorna efter attentaten att identifiera vissa av de personer som man antog hade deltagit i terrorattentaten. Den tillvaratagna bombväskan och skåpbilen i Alcalá de Henares gav spår som ledde till gripandet av totalt fem personer. De hade hjälpt terroristerna att både skaffa mobiltelefoner och att manipulera dessa för att de skulle kunna utlösa sprängladdningarna.



Lägenheten där terroristerna sprängde sig själva till döds. Bild: Comunidad Madrid

Polisen var framgångsrik i att spåra upp ett antal mobiltelefoner som terroristerna hade i sin ägo via det kontantkort som fanns i den mobiltelefon i den tillvaratagna bombväskan. Med hjälp av pejlingsutrustning fann man platsen de uppehöll sig på, en lägenhet i förorten Leganés i utkanterna av Madrid. Den 3:e april hade polisen utrymt flera byggnader i kvarteret samt en tågstation i närheten. Skottlossning utbröt mellan de förmodade terroristerna och polisen. Man försökte starta förhandlingar med de personer som uppehöll sig i lägenheten. De lovade att överlämna sig, men när polisen försökte tränga in i lägenheten, sprängde de sig själva till döds.

En polisman dog och elva andra poliser skadades, två av dem allvarligt. Totalt sju personer som man anser vara de eftersökta terroristerna hittades döda efter sprängningen. Endast fyra har kunnat identifieras. Hyreshuset där lägenheten var belägen, ramponerades svårt vid den kraftiga explosionen. Väggarna på de två första våningarna sprängdes bort och golvet på den första våningen rasade ihop. Ingen civilperson blev skadad.

Terroristerna planerade flera attentat

Enligt dokument som polisen påträffade i den sprängda lägenheten planerades ett stort attentat mot judiska intressen i Hoyo de Manzanares 37 kilometer från Madrid. Målet, som består av en stor gård med en judisk skola och en av de få judiska begravningsplatserna som finns i Madridområdet, är en viktig samlingsplats för den judiska befolkningen. Enligt dokumenten hade man även planer på att slå till mot köpcentret Parquesur i Leganés.

Männen bakom attentatet

Terroristerna hade levt ett välintegrerat liv i det spanska samhället i många år. Flera bodde i Madrid. De samlades kring Tetuán moskén i stadsdelen Lavapiés. En person vid namn Serhan Ben Abdelmajid "El Tunecino" verkar ha varit den viktigaste ledaren. Han lyckades samla radikala islamister från hela Spanien och få dem att medverka i attentatet den 11 mars.

Den dödade polismannen

Den polisman som dog när terroristerna sprängde sig själva och lägenheten i Leganés begravdes på södra begravningsplatsen i stadsdelen Carabanchel. Den 19 april skändades hans grav av okända gärningsmän. De avlägsnade kroppen ur gravrummet och förflyttade den ett längre stycke till en undanskymd del av begravningsplatsen. Där utsattes kroppen för något som liknar en rituell skändning. Den spetsades med spett och en spade, varefter förövarna hällde bensin på kroppen och tände på. Begravningsplatsens vakter såg elden och underrättade polisen.

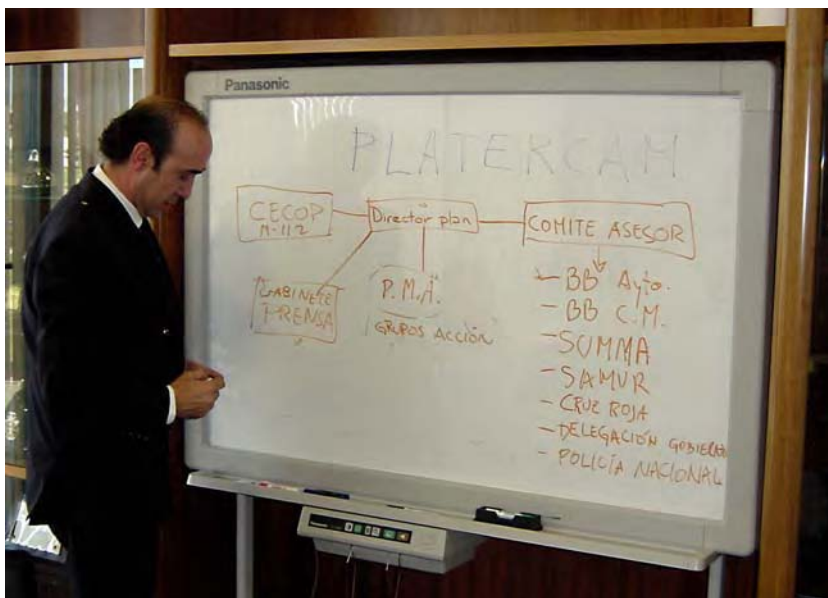
7. Slutsatser och erfarenheter

Protección Civil - Civilt skydd

Redan 1993 beskrevs i Madrids regionala civilförsvars- eller ”civila skyddsplan” PLATERCAM, möjliga händelser som skulle kunna kräva att den regionala ledningsnivån måste aktiveras. I den uppräknigen finns tillsammans med stora skogsbränder, ras och skred med flera klassiska olyckor och katastrofer även terrorism som möjlig anledning aktivera planen upp till sin högsta beredskapsnivå. I PLATERCAM definieras de fyra nivåer som kan vara aktuella. Nivå 0 är en olycka eller händelse när en enskild kommun kan klara sig utan förstärkning från angränsande kommun och där den regionala ledningsnivån inte behöver aktiveras. Nivå 1 innebär att den drabbade kommunen behöver stöd från en angränsande kommun. Nivå 2 betyder att händelsen eller olyckan är av en sådan omfattning att resurser från flera kommuner i regionen måste tas i bruk. Den regionala ledningen skall då kopplas in. Regional ledning sker från 112-centralen och bemannas av chefer från de samverkande myndigheterna och organisationerna. Nivå 3 som är den högsta nivån, innebär att även inrikesministeriet kopplas in och att man skall upprätta ett kriskabinett som stöd till den drabbade regionen.

Regional ledning

Vid 11 mars händelserna aktiverade man den regionala ledningen på nivå 3 som det föreskrivs i PLATERCAM. Man hade emellertid aldrig tidigare aktiverat denna högsta nivå, varför det enligt företrädare för Protección Civil dröjde något, innan hela ledningsgruppen var samlad. Man hade den kompletta ledningsfunktionen i full drift vid 09.20 på torsdag morgon. Vid klockan 10 aktiverades nivå 2 och strax därefter nivå 3 med samtliga stödfunktioner. Under torsdagsdygnet inkom totalt 22 617 samtal till 112-centralen och under fredagen 14 000 samtal.



Räddningschefen för Comunidad Madrid, Andrés Vietez Martín, beskriver hur regionala ledningen organiserades. Bild: Tore Eriksson

Slutsatser från den regionala ledningen:

- Det får bara finnas ett nav som styr informationen via olika kanaler till medborgarna
- Att använda Internet och en officiell sida för denna information var en framgångsfaktor

- Koordineringen mellan olika myndigheter måste förbättras
- Koordinering av alla frivilligorganisationer och andra frivilliga måste vara planerad

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten hade sedan flera år tillbaka en planläggning tillsammans med andra myndigheter för terrorattentat. Man befarade sedan länge att ett ETA-attentat skulle kunna ske, eftersom flera ETA-medlemmar hade fängslats i närtid. I slutet av februari hade polisen stoppat en skåpbil på väg mot Madrid, den var lastad med 500 kilo sprängämnen och ansågs tillhöra ETA.

Någon tanke på förekomst av farliga ämnen eller så kallade dirty bombs fanns inte. Man vill förbättra utbildningsnivå, utrustning och beredskap för händelser med farliga ämnen. Ett bättre utvecklat ICS, Incident Command System (insatsledningssystem) med de ingående operativa myndigheterna måste utvecklas, implementeras och övas. Ett bättre system för utmärkning av personal samt befäl skall tas fram.

Radiokommunikationssystemen måste utvecklas så att en säker kommunikation mellan de operativa myndigheterna såväl på skadeplats som på strategisk nivå kan upprätthållas.

Sjukvårdsorganisationerna

De fyra separata skadeplatserna skapade problem med logistik och koordination.

Händelserna hanterades inte som en stor sammanhängande händelse, vilket medförde att resursbrist uppstod vid vissa skadeplatser. En katastrof med fyra olika skadeplatser kräver ett nytt sätt att arbeta. Vissa prioriteringsrutiner skulle kunna förbättras, kanske framförallt vid fördelningen av skadade till sjukhus. Vissa sjukhus överbelastades, medan andra hade en liten tillströmning av skadade. Omfördelning av skadade mellan sjukhusen fick genomföras långt efter akutfasen av händelserna.

Fördelning av skadade mellan sjukhus

Allmänna sjukhus	Skadade	Ej inlagda	Kritiskt skadade	Mycket svårt skadade	Svårt skadade	Lätt skadade
Gregorio Marañón	312	60	24		63	93
Clinico San Carlos	68	50	4	5	4	4
Doce de Octubre	255	149		10	27	7
H. Central de la defensa	57	25	6		24	
Ramón y Cajal	15	9	1	1	3	1
La Paz	38	20	6		10	1
Fund. Jiménez Díaz	10	4	1	2	2	1
Princesa	47	10		8	5	4
Getafe	40	25	1	1	10	3
Móstoles	6	6				
Alcorcón	13	10			2	1
Severo Ochoa	25	22				
Niño Jesús	12	9			1	
Príncipe de Asturias	63	55			2	4
Puerta de Hierro	5	3	1			
Sammanlagt	966	457	44	27	153	119

Det måste finnas en god koordinering mellan ansvariga på varje skadeplats via en oberoende radiokanal. Kommunikationsutrustningen måste moderniseras.

Varje ansvarig på skadeplats bör ha en egen sambandsman för radiokommunikationen. Organisationen på skadeplats måste förbättras, in och utpassering måste kontrolleras. Ett ICS, Incident Command System måste tas fram och övas för att förbättra arbetet på skadeplats och även samarbetet mellan olika myndigheter och organisationer. Det måste skapas ett nytt enhetligt system för utmärkning av personal för att underlätta identifiering av olika organisationer och befälsnivåer. Akutsjukvårdens skyddsutrustning måste förbättras, som till exempel skyddshandskar och hjälmar. Katastrofövningar är mycket viktiga och måste även fortsättningsvis genomföras på ett kontinuerligt sätt.

En ”avancerad sjukvårdsplats” med sjukvårdstält upprättades vid två av skadeplatserna; Atocha och Santa Eugenia. Inga resurser fanns för sådana åtgärder vid de två andra skadeplatserna, El Pozo och Téllez. Vid Téllez upprättades så småningom en ”avancerad sjukvårdsplats” i en närbelägen sporthall. Santa Eugenia var mycket svårtillgänglig på grund av den mur som fanns mellan järnvägsområdet och gatan. Samtliga skadade var omhändertagna och evakuerade efter 1 timme och 15 minuter. Skadeplatsen El Pozo upplevdes som en ren massaker eftersom explosionerna hade skett när tågets dörrar var stängda. Tåget var av tvåvåningstyp. Det totala antalet döda var 67 personer och där fanns mycket få skadade. 2 bomber hade ej exploderat. Samtliga skadade var omhändertagna och evakuerade efter 1 timme och 10 minuter. Vid skadeplatsen Téllez som man upplevde som den mest blodiga platsen, hade 4 bomber exploderat i tågsättet med alla dörrar stängda. En mängd döda påträffades utanför tåget. Resurstillgången var till en början knapp på denna skadeplats. Många frivilliga arbetade här.

Det är den största olyckan någonsin i Madrid. Den största tidigare olyckan som hänt i Madrid var en flygolycka med två flygplan den 17 december 1983, när 93 personer dog.

Viktiga framgångsfaktorer:

- Användandet av 112-centralen.
- Valet av uppsamlingsplats för döda.
- Organisation av och logistik för densamma.
- Den totala övergripande kontrollen av media

Omhändertagande av döda och anhöriga

Slutsatser från sjukvården:

Några nyckelparametrar för uppsamlingsplats vid masskadesituationer:

Platsen som man väljer bör:

- Inte vara ett sjukhus.
- Inte en plats där allmänheten har fri eller lätt access eller normalt vistas.
- Det bör vara en speciell byggnad hangar, paviljong eller liknande.
- Den måste ha kylanläggning, vara lättillgänglig samt erbjuda en god säkerhetsnivå.
- Det är viktigt är att den erbjuder avskildhet så att den personliga integriteten inte kränks för de drabbade.
- Platsen skall ha en bra infrastruktur och erbjuda tillräckligt med utrymme; kontor, plats för att studera offren, utrymme för att ta emot allmänheten, bra lagerutrymmen och goda parkeringsutrymmen.
- Den måste ha en god servicenivå vad gäller toaletter, omklädningsutrymmen, duschar, matsservering och uthållighet, eftersom arbetet kan beräknas bli utdraget i tid.

- Det psykosociala omhändertagandet måste utföras av professionella, det skall bara finnas en chef.
- De frivilliga som ansluter sig för att hjälpa till, bör få bidra i arbetet, men det måste planeras och genomföras på ett genomtänkt sätt. Sjukvården anser det viktigt att kunna kanalisera den solidariska stöd som medborgare frivilligt vill lämna. Därför avser man att utveckla en modell för detta och även ta fram rutiner och handledning att användas som stöd vid större olyckor.

Psykosocial insatsmodell

Sjukvården satsar kraftigt för att vara bättre rustade vid framtida katastrofer. Man avser att utveckla planeringsscenarier som till exempel situationen vid IFEMA, som kan övas i förväg. Man anser att de multikulturella aspekterna måste beaktas särskilt, eftersom de kommer att vara en viktig parameter vid varje katastrof. Organisationen skall styras av en koordineringskommitté med ett nätverk av subkoordinatorer för ett antal varierade scenarier.

Frivilliga skall vara utbildade och hela verksamheten skall koordineras med samtliga resurser inom Proteccion Civil. De pressetiska reglerna skall ses över och fastställas. Det är viktigt att förebygga att skadade och döda exponeras i tidningar och TV så att deras integritet skadas. Man måste öka kunskapen om andra gruppers arbete, som exempelvis polisen. Möjligheten att lista skadade på Internet och andra media bör vara förberedd. Debriefing av personal var inte förberedd och är ingen normal företeelse i. Detta innebar att den kom igång först så småningom. Brandbefälen i Spanien är normalt inte utbildade inom detta område. Debriefing av räddningstjänst och polispersonal togs om hand av SAMUR.

Polisen

Den kommunala polisen hade som sina huvuduppgifter att underlätta räddningsarbetet och transport av de skadade från skadeplatserna och till sjukhus. Man deltog även i koordinering av vart de skadade skulle föras. På grund av den stora trafik tillströmningen fick man ta till extraordinära åtgärder för att underlätta framkomligheten. Vissa gator stängdes av och man eskorterade i många fall sjuktransporten ända från skadeplatsen och fram till sjukhuset. På skadeplatserna svarade man för bevakningen av den avspärrade säkerhetszonen. Vid såväl järnvägsstationerna som vid flygplatsen höjde man säkerhetsnivån på grund av risken för flera attentat. De stora manifestationerna som genomfördes i Madrid tros ha samlat två miljoner deltagare, vilket satte en hård press på polisens arbete. Man medverkade vid identifieringsarbetet av de omkomna, vid transporter av rättsmedicinsk personal och med att utställa begravningsorder för de omkomna.

Den statliga polisens egna viktiga slutsatser:

- Koordinering på skadeplatserna fungerade mycket bra, det fanns en stor ömsesidig respekt mellan olika myndigheter och för varandras arbetsuppgifter.
- Hanterandet av de döda vid fotografering och identifiering fungerade mycket bra

Problem:

- Överbelastning av mobiltelefonsystemet och även av radiokommunikationssystemen.
- Kommunikationshierarkin och även disciplinen måste förbättras
- En bomb togs in till en polisstation utan att det meddelats till TEDAX.
- Anhöriga kom till polisstationerna för att söka information om sina anhöriga, vilket orsakade moraliska problem för personalen
- Pressen skapade en del särskilda problem i sin iver att få bra bilder från skadeplatserna. För att skydda offrens integritet täckte man över och skyddade dem med filtar. Några

presshelikoptrar flög väldigt lågt och gjorde att filtarna som skydde kropparna blåste bort. Så småningom samarbetade press och media bättre med polis och andra myndigheter på skadeplatserna. De fick inte access till skadeplatserna förrän de döda var omhändertagna.

- Koordineringen måste förbättras ytterligare
- Definitioner och vokabulär måste ensas mellan myndigheterna
- Planering måste ske tillsammans

Järnvägen

Slutsatser från RENFE:

- Koordineringen av insatserna såväl på skadeplatserna som övergripande måste bli ännu bättre.
- Kommunikationen är en kritisk faktor. Det måste finnas möjligheter till direkt radiokommunikation mellan olika aktörer, såväl på skadeplats mellan olika operativa aktörer, som mellan olika myndigheter och andra aktörer.

RENFE har formulerat ett antal nyckelord för utbildning och information:

- Utbildning och träning av anställda måste genomföras och sannolikt med extern hjälp.
- Information och utbildning av passagerare är extremt viktigt.
- Vem skall informeras?
 - Resande; Om du ser något - säg något, anmäl till någon ansvarig!
 - Anställda; Om du ser något – säg något! Anmäl till någon ansvarig!

Inspektioner och kontroller av säkerhetsnivån måste genomföras återkommande och enligt fastställda rutiner.

- Vem bör ha det övergripande ansvaret för säkerheten? Järnvägsbolaget eller Staten?

SRV observatörsgrupp, slutsatser

Tidigare erfarenheter av attentat

Det förefaller självklart att den erfarenhet som myndigheterna i Madrid har sedan många år från terroristrelaterade attentat har spelat en stor roll för hanteringen av de uppkomna situationerna, trots att man inte kunnat förvänta sig något så stort och omfattande som händelserna den 11 mars. Den skåpbil med sprängämnen tillhörig ETA som stoppades någon vecka före terroristattackerna måste ytterligare ha bidragit till den mentala förberedelsen för terroristattentat. Terrorism fanns medtaget i regionens ”civilskyddsplan” sedan många år, som en typ av händelse när man skulle kunna behöva alla regionens resurser, men även samarbeta med den nationella nivån för att lösa en uppkommen kris. Detta var säkert en mycket viktig förutsättning för det goda resultatet.

Säkerhetshöjande arbete före attackerna

Det framkom tidigt under observatörsarbetet en rad intressanta fakta: Man hade övat för en terroristattack just mot Atochastationen, men inte hunnit vidta några egentliga åtgärder utifrån övningsresultatet. Man hade genomfört ett säkerhetsarbete på snabbtågen mellan Madrid och Sevilla i syfte att minska riskerna för just ett attentat med sprängämnen. Arbetet kan jämföras med liknande åtgärder som vidtagits på flygplatser över hela världen. Man hade planerat en stor övning vid 112-centralen på hög nivå, men den hann inte genomföras före attentatet den 11 mars.

I Sverige förekommer såvitt känt inga säkerhetshöjande arbeten för tåg liknande de som hade påbörjats i Spanien före den 11 mars.

Regional ledning

Allt tyder ändå på att den regionala ledningsfunktionen med 112-centralen arbetat på ett imponerande och föredömligt sätt. Med tanke på händelsernas tidsaxel, framgår det emellertid att den regionala ledningsfunktionen inte haft något avgörande inflytande över det akuta räddningsarbetet på skadeplatserna.

Samverkan

Många larm ringdes direkt till de olika operativa instansernas ledningscentraler och dessa ryckte självständigt ut till skadeplatserna. Insatserna på de olika skadeplatserna förefaller ha skett spontant och med en stor grad av improvisation. En stor mängd frivilliga engagerade sig direkt i räddningsarbetet och gjorde ett gott arbete, såväl på skadeplatserna som i det efterföljande arbetet fram till omhändertagande av anhöriga till skadade och döda. Man kan emellertid av berättelser från de olika skadeplatserna ana såväl förvirring som ibland kaotiska förhållanden. Personal från SAMUR talar till exempel om bristen på kontroll av in- och utpassering till skadeplatserna.

Incident Command System

Man efterlyser nästan samfällt ett Incident Command System alltså ett "Olycksledningssystem", vilket tyder på att ledning och samverkan på skadeplats skulle kunna förbättras.

Radiokommunikationssystem

Radiokommunikationen förefaller ha varit en källa till problem. Även här trycker flera företrädare från olika myndigheter på behovet av ett bättre radiokommunikationssystem med möjlighet till samband mellan de olika operativa aktörerna, såväl på skadeplats som mellan skadeplats och ledningsfunktionerna bakåt i organisationerna och naturligtvis till 112-centralen. Många anser det vara en nyckelfaktor för en fullt ut lyckad insats.

Även för svenska förhållanden är ett fullgott modernt radiokommunikationssystem kanske den största kritiska faktorn vid händelser av denna omfattningen. Det måste möjliggöra samband mellan aktörer från olika operativa instanser och bakåt till flera ledningsfunktioner och även ge möjlighet till separata kanaler för viktiga kommunikationsbehov.

Farliga ämnen och så kallade "Smutsiga bomber"

Man förefaller inte ha tänkt på att det skulle kunna vara fråga om en kombination av sprängladdningar och farliga ämnen vid någon av skadeplatserna. Någon kontroll av förekomst av farliga ämnen på skadeplatserna skedde inte överhuvudtaget.

I Sverige bör vi särskilt beakta de spanska slutsatserna från händelserna i Madrid och snabbt öka kompetens och förmåga inom sektorn farliga ämnen. Ett terroristattentat med farliga ämnen kan inträffa även i Sverige.

Imponerande arbete

Den regionala ledningen hade emellertid stor betydelse för det lyckade efterföljande arbetet med komplicerad logistik inom ett flertal områden, alltifrån information till anhöriga, samverkan med den nationella nivån med utfärdande av amnesti till illegala invandrare, regeringens särskilda anslag på 140 miljoner Euro för hjälp till anhöriga, upprättande av system för identifiering av döda, begäran om blodgivare, anordnande av fria transporter för anhöriga med mera.

Masskadesituationer

Händelser som terroristattacker den 11 mars i Madrid visar att en masskadesituation ställer särskilda krav på samverkan och logistik. Det närmaste man kan komma sådan planering i Sverige torde vara de numera ofta bortglömda civilförsvarsplanerna för masskadesituationer i krig. För att på ett bra sätt kunna klara de utmaningar som samhället ställs inför i sådana situationer måste det finnas en hög grad av förplanering.

Frågeställningar om antal vårdplatser, transporter, utrymmen för att genomföra identifiering av en stor mängd döda, omhändertagande av ett mycket stort antal anhöriga, mångkulturella problem med mera kräver förplanering för att de skall gå att lösa på ett bra sätt och inom en rimlig tidsrymd.

En jämförelse med Stockholmsregionen

Den transportorganisation som finns i Stockholmsregionen kan maximalt mobilisera 55 ambulanser för akuttransporter, vilket skulle vara otillräckligt om olyckan hänt i Stockholm. En ambulans klarar normalt bara transport av en patient. Den snabba transporten av skadade från olycksplatsen i Madrid, då 927 patienter lades in på akutsjukhus, tog cirka två och en halv timme.

Krisberedskapsmyndigheten (KBM) konstaterar efter den enkät som ställdes till ett antal myndigheter och organisationer strax efter olyckan, att Stockholmsregionen skulle ha svårt att klara följderna av ett stort attentat. Det beror inte bara på svårigheter med transporter. En annan sårbar punkt i Stockholm är bristen på operations- och intensivvårdsplatser. Man konstaterar att en händelse liknande den i Madrid skulle innebära en hög belastning i fråga om tillgång på vårdplatser, kvalificerad sjukvårdspersonal i det prehospitala arbetet, bårhusplatser och katastrofpsykologisk kompetens. Enligt rapporten skulle det dessutom bli svårt ”att upprätthålla normala medicinska kvalitetskrav för alla drabbade”.

I Madrid dog 191 personer och 165 blev svårt skadade. Man upprättade fyra skadeplatser och varje skadeplats tog uppskattningsvis hand om cirka 145 patienter. Sju akutsjukhus i Stockholmsregionen disponerar sammanlagt 2 900 vårdplatser, 100 intensivvårdsplatser och 145 operationssalar.

I KBM-rapporten görs bedömningen att Stockholm inte skulle klara denna anstormning utan hjälp från andra regioner som till exempel Eskilstuna, Västerås, Lindköping och Norrköping.

Problemet med transporter av svårt skadade framstår därmed som en kritisk faktor. I Madrid skulle sannolikt mycket dyrbar tid ha gått till spillo om förutsättningarna där liknade svenska förhållanden.

8. Källor

Intervjuer och fakta har erhållits från företrädare för:

Protección Civil (Civilt skydd), Madrid, www.proteccioncivil.org

Räddningstjänsten Madrid

Comunidad Madrid (Räddningstjänstförbundet), Las Rozas

112 centralen, Las Rozas

SAMUR (Kommunal medicinsk akutassistans och räddning), Madrid

ASELF (Spanska Brandförsvarsförbundet), www.asef.com

Framträdande resurspersoner i Spanien har varit:

Pedro Gallardo Pineda, Jose-Luis Legido samt José-Luis Castillo, Räddningstjänsten Madrid.

Jose Miguel Basset Blesa, Consorci Bomberos de Valencia (Räddningstjänstförbundet Valencia).

Javier Garmendia, CTIF-ASELF

Javier Sanz Asenjo, Andrés Vietez Martin samt Annika Coll-Eriksson, Comunidad Madrid

Fakta har även hämtats från:

Föreläsningar vid EU-kommissionens och spanska inrikesministeriets seminarium angående erfarenheter från 11 mars händelserna. Seminariet ägde rum den 29 -30 juni 2004 i Madrid.

El Mundo, www.elmundo.es

El Pais, www.elpais.es

Ayuntamiento de Madrid (Madrids kommun), www.munimadrid.es

Utrikespolitiska Institutet: Världspolitikens Dagsfrågor nr 11, Baskien

Krisberedskapsmyndighetens (KBM) rapport: Om terroristdådet i Madrid hade inträffat i Stockholm. Hade regionens resurser varit tillräckliga? Dnr 0355/2004

FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut (Beräkning av tryck vid explosion)

Dokument:

Översättning av de officiella slutsatserna från seminariet "Information and Lessons learnt from the Actions after Terrorist Attack of 11th March in Madrid".

Slutsatserna kommer från:

Ministero del interior, Dirección general de protección civil y emergencias.

9. Bilaga

Europeiskt seminarium ”Information och erfarenheter från insatserna efter terroristattaken den 11 mars i Madrid”

Den 29-30 juni arrangerades ett seminarium på “The National School of Civil Protection of Madrid”. Målet var att analysera mekanismerna för civilt skydd efter terroristattaken den 11 mars i Madrid - den mest allvarliga händelsen i Spanien och Europa med en dödssiffra på 191 och mer än 1500 skadade.

Seminarieret arrangerades gemensamt av Dirección General de Protección Civil y Emergencias inom spanska Inrikesministeriet och Kommissionens Miljödirektorat inom ramarna för EU-mekanismen för att underlätta för ett förstärkt samarbete vid biståndsinsatser inom räddningstjänsten i samarbete med den självstyrande provinsen Madrid samt Madrids kommun.

Seminariets föreläsare var chefer för de operativa organisationerna som arbetade under terroristattaken den 11 mars. De gav en detaljerad presentation av insatserna, hur beslutsprocessen utvecklades och resultaten som uppnåddes denna och de följande ödesdigra dagarna.

Deltagarna under seminarieret kom från Österrike, Belgien, Cypern, Tjeckien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Lettland, Nederländerna, Polen, Portugal, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Storbritannien, Bulgarien, Ungern, Norge, Island och den Europeiska Kommissionen, samt representanter från olika lokala, regionala och nationella centra i Spanien.

Deltagarna uttryckte under seminarieret:

- sin djupa sorg för offren i terrorattaken den 11 mars 2004 i Madrid och sitt deltagande och kondoleanser till släkt och vänner.
- sin uppskattning över det effektiva arbetet som utförts av alla deltagande insatsgrupper som omhändertog de drabbade samt det arbete som många anonyma medborgare frivilligt utförde tillsammans med insatspersonalen.
- nödvändigheten att öka det internationella samarbetet, speciellt mellan de europeiska medlemsländerna, kandidatländerna och länderna inom den europeiska ekonomiska sfären, med hjälp av EU-mekanismen för att

underlätta ett förstärkt samarbete vid räddningstjänstinsatser. Syftet är att förbättra förmågan vid situationer liknande terroristattacker den 11 mars i Madrid.

Seminarieret var uppdelat i sex delar med följande innehåll

Slutsatser:

Det är viktigt att uppnå högsta möjliga effektivitet under räddningsarbete vid ett masskadescenario liknande det den 11 mars i Madrid samt att ha gemensamma rutiner och koordinering mellan räddningsorganisationer. Man underströk också behovet av en gemensam stab på skadeplatsen.

Man framhävde behovet av en säker och kompatibel nödlägeskommunikation mellan de olika insatsgrupperna som kan arbeta tillsammans vid en räddningsinsats.

Det är också ett krav att säkerställa en övergripande ledning vid en olycka med flera separata skadeplatser, genom lämpliga rutiner.

För att underlätta för ett förstärkt samarbete vid biståndsinsatser inom räddningstjänsten borde europeiska och tredje land¹ basera sitt agerande på EU-mekanismen som anses vara ett lämpligt verktyg vid bekämpning av möjliga terroristattacker och stora katastrofer på europeisk nivå.

Det är en förutsättning att genomföra gemensamma övningar och utbildningar på både lokal, regional, nationell och europeisk nivå, för att förbättra samordning och effektivisera gemensamma insatser.

Information till allmänheten är grundläggande. Man måste garantera information till berörda personer, uppgifter om offren, tillstånd och uppehållsplatser för skadade och saknade. Man måste dessutom under efterkrisfasen erbjuda stöd och hjälp från den allmänna förvaltningen.

Följande specifika slutsatser nåddes för varje ämne:

1. Samordning av insats

Det är nödvändigt att ha bra och korrekt information redan i inledningsskedet av en insats för att undvika förvanskning av uppgifter och underlätta beslutsfattandet. Detta är grundläggande för att optimera det fortsatta arbetet.

Rutiner för att koordinera arbetet av de olika insatstjänsterna inom olika organisationer skall finnas tillgängliga.

¹ Tredje land: de länder som inte deltar i EU-mekanismen

Det är viktigt att upprätta ett gemensamt informations- och kommunikationssystem som kan användas av alla aktörer (både under och efter den operativa insatsen).

Det finns behov att förbereda och sända tydliga och konsekventa budskap till medborgarna. Informationen till media skall vara tydlig, effektiv och nyttig för allmänheten.

Det av yttersta vikt att bygga upp en databas med uppgifter om saknade personer som uppdateras kontinuerligt.

Utbildning, ajourhållning och övning är grundläggande för att garantera en effektiv samordning av insatsen.

2. Insats, räddning och hjälpopoperationer

Insatsrutinerna måste vara flexibla för att kunna anpassas till särskilda situationer vid komplexa insatser.

Den vanliga utbildningen av insatspersonal, främst vid övning, måste utökas för att man ska klara stora katastrofer.

Speciell uppmärksamhet bör ägnas åt kommunikationssystemen, som används på skadeplats, för att förhindra informationsbortfall på grund av överbelastning av radiokanalerna.

3. Räddningshjälp

För att garantera en tillräcklig nivå av koordination och effektivitet i insatserna, måste katastrofen hanteras på ett övergripande sätt, speciellt om det rör sig om flera skadeplatser.

Rutiner för massiv mobilisering av alla tillgängliga resurser inom första halvtimmen efter en katastrof skall vara tillgängliga.

Det är av grundläggande betydelse att det finns en gemensam stab som aktiverar och sammankopplar alla räddningsorganisationer.

Det är viktigt att kvalificerade och väl utrustade kommunala sjukvårds- och räddningstjänster är tillgängliga.

Varje operativ chef skall ha tillgång till sambandspersonal, bland annat för att prioritera samtal.

Det är viktigt att inleda identifieringen av offer och skadade på plats för att undvika senare förlust av information som kan vara avgörande för den slutliga identifieringen.

Bättre självskyddsåtgärder för sök- och räddningspersonal vid hjälpinsatserna skall genomföras.

Det är viktigt att sjukhusens katastrofplaner, som anpassas till den normala sjukvårdsstrukturen, finns tillgängliga i verksamheten.

4. Psykologisk bearbetning

En enhetlig modell för psykologisk bearbetning ska utarbetas.

Det är viktigt att kunna använda frivilliga som redan är utbildade och övade.

Det är av stort intresse att ha ett bra system för att kunna ta tillvara medborgarnas solidariska initiativ.

Man måste ta hänsyn till alla de mångkulturella aspekterna i den psykosociala krishanteringen.

Media bör involveras som förebyggande och stödjande resurs i katastrofarbetet.

5. Identifiering av offer samt rättsmedicin

Det är viktigt att integrera rättsmedicinska experters arbete med identifiering av offer i civilskyddsplanen.

Det är av stort intresse att skapa tekniska operativa rutiner för de gemensamma insatserna vid identifiering av offren.

Det är viktigt att organisera multidisciplinära insatsgrupper på olika administrativa nivåer och tillhandahålla lämpliga tekniska resurser.

6. Omhändertagande av offer

Det behövs en bra samordning mellan olika organisationer som är involverade i omhändertagandet av drabbade (ekonomisk kompensation, socialtjänst, utfärdande av uppehållstillstånd och tillgång till nationalitet i händelse av utländska offer och anhöriga).

Olika kanaler skall finnas tillgängliga vid omhändertagande av offren och deras släktingar, telefon, Internet eller e-post

Det är nödvändigt att avpassa informationsresurser för att på ett tillfredställande sätt kunna hantera en katastrofsituation.

Avslutningsvis, uttryckte deltagarna sin glädje och intresset över att ha kunnat ta del av insatsanalysen efter terroristattacker i Madrid den 11 mars. De bad den framtida nederländske presidenten att ta dessa slutsatser i beaktning. Även kommissionen blev uppmanad att beakta dokumentet som skall ses som en vägledning och orientering i syfte att utarbeta en insatsplan på europeisk nivå i framtiden. I vilken storleken av förebyggande insatser och konsekvenserna av beslutsfattande åtgärder beaktas om en ny terroristattack av denna karaktär skulle inträffa.

Räddningsverket, 651 80 Karlstad
Telefon 054-13 50 00, fax 054-13 56 00. www.srv.se
Beställningsnummer P22-447/04. ISBN 91-7253-236-X